334078 ـ آیا کسی که به سبب ویروس کرونا بمیرد، شهید است؟

سوال

یک مسلمان در این روزهای دشوار که ویروس کرونا در آن شیوع یافته چگونه باید رفتار کند و آیا کسی که خداوند مقدر ساخته تا با این ویروس از دنیا برود، شهید است؟ خداوند به شما جزای نیک دهد و ما و شما را از شر این وبا محافظت کند.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

پیش‌تر دربارۀ وظیفۀ مسلمان در این شرایط گفته‌ایم، به پاسخ شمارۀ (334353) مراجعه نمایید.

ثانیا:

در پاسخ به سؤال شمارۀ (226242) و (129214) انواع شهدا و ضابطۀ اینکه چه کسی شهید دانسته می‌شود را بیان کرده‌ایم و کسی که به سبب ویروس کرونا جان خود را از دست بدهد از دو جهت امید شهادت او می‌رود:

نخست:

این ویروس به ریه آسیب می‌زند و در صورتی که فرد در پی آن بمیرد به بیماری که در اثر سل از دنیا رفته شبیه است و بلکه از آن شدیدتر است زیرا سل نوعی آسیب در ریه است و رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: سل شهادت است به روایت طبرانی از سلمان فارسی و ابوالشیخ از عباده، و آلبانی در صحیح الجامع آن را صحیح دانسته و همچنین آن را به امام احمد ارجاع داده که از راشد بن حبیش روایتش کرده و حافظ ابن حجر در فتح الباری نیز چنین کرده است.

ابن حجر می‌گوید: «و نزد وی از راشد بن حبیش همانند آن روایت شده که در آن لفظ سِلّ آمده با کسر سین و تشدید لام» (فتح الباری: ۶/ ۴۳).

حدیث راشد بن حُبَیش که امام احمد (۱۵۹۹۸) روایتش کرده چنین است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ به عیادت عُبادَة بن صامت که بیمار بود رفت، پس ایشان ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: آیا می‌دانید از امت من چه کسی شهید

است؟ پس حاضران ساکت شدند. عُباده گفت: مرا بنشانید. او را تکیه دادند، پس گفت: ای رسول خدا، آنکه صابر و محتسب است.

رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: اگر چنین است پس شهدای امت من کم خواهند بود: آنکه در راه الله کشته شود به شهادت رسیده و آنکه در طاعون بمیرد به شهادت رسید و آنکه غرق شود به شهادت رسیده و آنکه از [درد و بیماری] شکم بمیرد به شهادت رسیده و زنی که در اثر زایمان مرده را نوزادش با بند ناف به سوی بهشت می‌برد و ابوالعَوّام کلید دار بیت المقدس افزود: و آتش سوزی و سیل.

مُناوی ـ رحمه الله ـ می‌گوید: سیل با فتح سین مشدد و یاء: یعنی غرق شدن در آب. مُصَنِف آن را با خط خود چنین نوشته و من با چشمانم آن را دیده‌ام و آنچه در نسخه‌های گوناگون آمده و سل نوشته شده تحریفی از سوی ناسخان است» (فیض القدیر: / ۵۳۳).

محققان مسند احمد (۲۵/ ۳۸۰) می‌گویند: «این سخن او: سیل به این صورت در همهٔ نسخه‌ها آمده و در غایة المقصد نیز، و این موافق معنای غریق است اما حافظ ابن حجر در فتح الباری (۶/ ۴۳) گفته است: سِلّ: با کسر سین و تشدید لام. یعنی همان بیماری معروف که شاید در این صورت همراه با کسی که در طاعون مرده قرار بگیرد.

پیش‌تر حدیث سل شهادت است گذشت.

مُناوی در فیض القدیر (۴/ ۱۴۵) می‌گوید: سل شهادت است: منظور زخمی است در ریه به همراه تبی خفیف.

دوم:

اگر باعث آسیب رسیدن به کبد یا کلیه‌ها شود و در اثر آن بمیرد، مبطون به حساب می‌آید و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: شهدا پنج[دسته] اند: مطعون (کسی که بر اثر طاعون بمیرد) و مبطون (کسی که بر اثر درد و بیماری شکم بمیرد) و کسی که غرق شود و کسی که در زیر آوار بمیرد و کسی که در راه الله شهید شود به روایت بخاری (۲۸۲۹) و مسلم (۱۹۱۴).

نووی ـ رحمه الله ـ در شرح مسلم می‌گوید: اما مبطون کسی که دچار درد شکم شده که همان اسهال است. قاضی می‌گوید: و گفته‌اند کسی که دچار نفخ و آوردگی شکم است و گفته‌اند: کسی است که در شکمش دچار درد [و بیماری] است و گفته‌اند: هر کس که با هر درد و بیماری مربوط به شکم بمیرد.

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ پرسیده شد: «در حدیث آمده که مبطون شهید است. معنی کلمهٔ مبطون چیست؟ و آیا کسی که در اثر آسیب و مشکل کبد بمیرد نیز جزو آن قرار می‌گیرد؟

ایشان پاسخ دادند: علما می‌گویند: مبطون کسی است که با درد شکم بمیرد و ظاهرا کسی که در اثر آپاندیس بمیرد نیز از جنس همین است زیرا آپاندیس از دردهای شکم است که کشنده است و چه بسا کسی که بر اثر مشکل کبد بمیرد نیز از همین نوع است زیرا این نیز از دردهای کشندۀ شکم است» (فتاوى الشيخ ابن عثيمين لمجلة الدعوة).

حاصل آن‌که کسی که با این ویروس بمیرد امید است که شهید باشد.

این‌جا باید اشاره کنیم که ویروس کرونا داخل در لفظ طاعون نیست، چنان‌که در پاسخ به پرسش شمارۀ (333763) بیان شد.

از الله خواهانیم که بلا و وبا را از ما دور سازد و ما و دیگر مسلمانان را عافیت عطا کند.

والله اعلم.